

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-/Iarmini Politiani,// Societatis
Iesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-/sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XIII. Solis Domini verbis fieri consecrationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

talibus, sine dubio non obiiceret nobis magicam incantationem, nisi etiam sibi eam communem esse vellet. **QVINTO** denique, ipse ibidem Kemnitius cùm explicat quomodo per verba illa panis fiat corpus Christi, nihil aliud dicit, nisi nos certos reddi per ea verba, distribui in Cœna Domini verum corpus, & sanguinem Christi: ergo ex eius sententia per verba panis fit corpus, quia significatur, & annunciatur præsentia corporis Domini, vt alij clariū dixerunt.

Hinc habemus, Kemnitium verbis quidem admittere verba Domini esse consecratoria, re ipsa autem non agnoscere vllam veram consecrationem, sed sola instructionem fidei; quæ sententia refutata est in libris de Sacramentis in genere. Nos igitur hoc loco probare conabimur, contra Græcos, & alios siue schismaticos, siue hæreticos, verba Domini: *Hoc est enim corpus meum, & Hic est enim calix sanguinis, &c.* & necessariò requiri, & sola sufficere ad Sacramentum Eucharistie conficiendum: proinde reliqua, quæ in Liturgiæ actione pronunciantur, siue sint lectiones, siue preces, utiliter quidem adhiberi ad præparandos animos ad tam magnum mysterium, non tamen in eis vim vllam inesse ad Sacramentum conficiendum.

C A P V T XIII.

Solis Domini verbis fieri consecrationem.

RIMVM igitur id probatur exemplo Domini, & Apostolorū. Nam vt Euangelistæ referunt, Matthæus cap. 26. Marcus 14. & Lucas 22. & Paulus I. Corinth. II. Dominus cùm Sacramentum hoc instituit, & primus confecit, non solùm non iussit legi epistolam ad Corinthios, quæ nondū exstabat, sed nec vllam aliam lectionem, neq; vllam habuit concionem. Par ratione Apolustoli antequam scriberentur Euangelia & epistolæ, nihil legabant, nisi fortè Psalmos, vel, vt S. Gregorius scribit libro 7. epist. 63. solam orationem Dominicam ad consecrationem addebant. Neque B. Paulus I. Cor. II. iubet, vt illud caput aut aliud eiusmodi deinceps legatur. Præterea Dominus verba illa: *Hoc est corpus meum, & Hic est calix sanguinis*, non historicæ recitauit, sed significatiuè, vt notum est. Calvinistæ igitur, qui illa verba historicè recitant, & tanquam ad essentiam Sa-

Ggg 3 cramen-

cramenti, lectionem & concionem adhibent, non sequuntur Domini institutionem, sed capit is sui somnia, & figurantur.

Ex eodem Domini exemplo, & Graci refelli pollunt. De minus enim nec dixit, nec dici iussit illas preces: *Fiat huc panis corpus Christi, & hoc vinum sanguis Christi;* sine quibus non existimant ipsi Sacramentum ritè confici posse. Nam ita Dominus dixisset, aut dici iussisset, id haberemus in Scriptura, vel in traditione. In Scriptura non habemus; solum enim Euangelista referunt, Dominum eisque gratias Patri, & patrem benedixisse, ac dixisse: *Accipite, manducate, Hoc est corpus meum, &c.* quibus verbis Dominus gratias egit, non constat. Nec possunt Graci illa sua verba: *Fiat huc panis corpus Christi tui, etc.* includere in illis verbis Euangelium: *Gratia agens,* non enim ista verba sunt gratiarum actionis, sed petitionis cuiusdam. Benedicatio autem, aut illis verbis facta est: *Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus,* ut Catechismus Romanus, & Theologi communius docet: aut certe in Euangelio non habetur, quibus verbis Dominus benedixit. Nullus etiam veterum tradidit Dominum usum fuisse illis verbis: *Fiat huc panis corpus Christi, &c.* Ergo neque ex Scriptura, neque ex traditione probari potest, Gracos id facere quod Dominus fecit, aut fieri iussit.

Neque obstat, quod in Liturgia S. Iacobi, & aliorum Patrum habeantur illa verba: *Fiat huc panis corpus Christi tui.* Nam non omnia, quae in Liturgia habentur, de prompta sunt ea Domini exemplo, aut præcepto; constat enim multa esse addita ab aliis. Itaque probare deberent Graci aliquo testimonio, quod ramen non possunt, verba illa ex Domini verbis, aut factis manasse.

Iam vero ex eodem loco probemus, formam Latinæ Catholice Ecclesie ex Christi exemplo, & præcepto rectissime defendi. Ac PRIMVM, quod Dominus dixerit ea verba, quae nos dicimus, dum Eucharistiam consecramus, Euangeliæ, & Paulus Apostolus disertis verbis testantur. Sed probandum est, quod Dominus illis verbis consecraverit, & quod iullemus ea a nobis dici, & tandem, quod illis verbis a nobis prolatas continuo fiat consecratio.

Quod attinet ad Christi exemplum, sententia communis non solum Theologorum recentiorum, sed etiam veterum Patrum est, Christum consecrasse illis verbis: *Hoc est corpus meum*

sequuntur
gmeau.
lant. Do-
er hic pau-
uibus nos
Nam sita
n. Scriptu-
olūm enim
atri, & pa-
tōc est cor-
erit, noa
panicur-
ij: Gratia
, sed pei-
is facta et
techismus
E in Eusa-
ter. Nal-
llis verbis
tura, acq-
od Dom-
n. Patron
ui. Nam
ta sunet
a esse ad-
testimo-
ni verbis
timæ Ca-
ctissimi-
rba, quz
ogeliste,
bandum
di iuffici
prolatu-
nmunis
reterum
7. corpum
merum
meum, *Hic est sanguis meus.* Ita enim docent Tertullianus, Cyprianus, Chrysostomus, Ambrosius, & alij; quæ Patrum testimonia paulò infrà adferemus. **P R A E T E R E A** sunt vrgen-tissimæ rationes. Nam si Dominus alio modo consecrasset, alio nos consecrare vellet, non dixisset: *Hoc facite.* **D E I N D E** sacerdos in persona Christi consecrat, & ideo non dicit, *Hoc est corpus Christi*, sed: *Hoc est corpus meum.* & nihil est aliud nostra consecratio, quām repetitio illius primæ, quæ à Christo facta est, ut Chrysostomus scribit homil. 83. in Matthæum. At quomodo in persona Christi id facimus, & quomodo ista est illius primæ repetitio, si Christus sola voluntate, nos verbis consecramus? **D E N I Q U E** conueniunt omnes, Dominum instituisse Sacramentum Eucharistia, cùm ipse primus Eucharistiam consecrauit: ergo oportuit eum non solum consecrare, sed etiam consecrare ritu Sacramentali, & illo ipso ritu, quo deinceps nos vti debebamus. At consecrare sola voluntate, non est consecrare ritu Sacramentali, sed est miraculo quodam extraordinario effectum producere Sacramentalis consecrationis, sine Sacramentali consecratione, quemadmodum cùm idem Dominus Magdalenam abloluta sola potestate, non censetur Sacramentum instituisse, quia id non fecit ritu Sacramentali.

Quod illa verba ex Domini præcepto à nobis dici debeant, quidquid dicat Bucerus, patet ex illis verbis: *Hoc facite;* illud enim iubet, ut totam actionem Christi imitemur. Christus autem non benedixit, & fregit panem sine vlla prolatione verborum, sed dicendo: *Hoc est corpus meum.* Neque obstat, quod non dixerit, pronunciate hæc verba: satis enim est, quod iussit nos imitari ipsius actionem, præsertim cùm accedat vniuersæ Ecclesiæ perpetua consuetudo, quæ nunquam ista verba frequentasset in actione Missæ, nisi intellexisset hoc esse à Domino præceptum. Et est simile de Baptismo. Nam nusquam dixit Dominus, Baptizate dicentes, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti;* & tamen non solum Ecclesia, sed etiam Lutherani, & Calvinistæ vtuntur istis verbis in Baptismo, ac sentiunt ita Dominum præcepisse.

Quod autē post illa verba recitata, statim adsit corpus Domini, & sanguis, & proinde vi illorum fiat consecratio, probatur: quia alioqui verba essent falsa; si differretur præsentia

corporis Domini, vsque ad aliorum verborum recitationem
vt Græci volunt; non enim Dominus dixit, Hoc erit, sed: *Hoc
est corpus meum.* Vnde etiam suprà in disputatione de tra-
substantiatione ostendimus, illa verba Domini non possè-
fendi vt vera, nisi per illa fiat transmutatio panis, & vini in
corpus, & sanguinem Domini. IDEM patet ex consuetudine
Ecclesiæ, quæ est, vt mox prolati illis verbis Domini, Eucha-
ristia demonstretur populo, & adoretur: quod certè nullo
modo fieri deberet, si nondum esset facta consecratio. Ano
V L T I M O, morem eslè Græcorum, vt Bessarion Cardinale
Græcus refert, in libro de verbis consecrationis, vt verba Domini:
Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis, &c. alta vocem
proferantur, & populus ad utraque respondeat, *Amen.* Eru-
sus, vt verbis illis prolati continuò à Diacono demonstrer-
tur populo oblata: qui duo ritus aperte declarant, etiam apud
Græcos consecrari panem, & vinum per sola verba Domini.
licet contrarium sentiant aliqui ipsorum Doctores. Nam *A-
men*, est particula confirmantis: quomodo autem Græci po-
pulum docent, vt respōdeat *Amen* ad illa verba: *Hoc est cor-
pus meum*, si nō verè est corpus Domini, sed merus panis, dum di-
citur *Amen?* & cur, quæso, Diaconus ostendit oblatæ postilla
verba immediatè, si reuera nondum facta est transmutatio.

S E C V N D O, probatur hæc veritas ex traditione Ecclesiæ &
Patrum. Ac PRIMVM contra Lutheranos, & Caluinistas, quod
verba consecrationis Eucharistiæ dicantur ad panem benedi-
cendum, & mutandum, non ad populum instruendum, per-
spicuum est ex omnibus Liturgiis etiam antiquissimis, vt Cle-
mentis, Iacobi, Basilij, Chrysostomi, Ambrosij, & Romana,
quæ S. Petri esse censetur, & omnibus omnino, quæ vsquam
exstant. Nam in omnibus verba Domini: *Hoc est corpus meum,*
& *Hic est sanguis*, recitantur seorsim, & non solùm in lectione
epistolæ ad Corinthios, vt Caluinistæ faciunt: & recitantur
certo ritu, & admistis precibus antè, & pōst, vt planè appareat
fieri Sacramentum, non concionem. Quare titus Cœnæ Cal-
uinistarum non solùm est nouus, sed planè inauditus in anti-
qua Ecclesia.

D E I N D E, sancti Patres dicunt corpus Domini fieri my-
ea prece, aut inuocatione diuini nominis, aut solenni bene-
dictione, aut gratiarum actione, aut certa consecratione
quæ omnia euidenter ostendunt, verba illa nondici adin-
struca-

truendum populum, sed ad panem ipsum sacramendum. IVSTINVS Apolog. 2. dicit, prece fieri Eucharistiam. AVGUSTINVS lib. 3. de Trinit. ca. 4. dicit, mystica prece. Idem CYPRIANVS lib. Lepist. vltima. CYRILLVS catechesi 3. & 4. mystagogica, & EVSEBIUS Emissenus serm. 5. de Paschate dicunt inuocazione summi nominis fieri Eucharistiam. CYRILLVS Alexandrinus lib. II. in Ioan. cap. 24. & alij passim, dicunt benedictione fieri, immo ipse APOSTOLVS 1. Corinth. 10. Calix benedictionis cui benedicimus. IRENAEVS lib. 4. cap. 57. Quonodo, inquit, constabit eis, cum panem, in quo gratia acta sunt, esse corpus Domini sui, Ecce. vbi vides gratiarum actione fieri corpus Domini. Denique AVGUSTINVS lib. 20. contra Faustum, cap. 13. Panis noster, inquit, Et calix certa consecrattione mysticus fit nobis, non nascitur: Et quod non ita sit, alimentum est refectionis, non Sacramentum religionis. Quare si ab Augustino quis quereret, quid de Coena Caluini sentiret, responderet, alimentum esse refectionis, non Sacramentum religionis.

Atque haec pauca contra Lutheranos sufficient: nunc contra Graecos adferamus testimonia Patrum Graecorum, & Latinorum. IVSTINVS in 2. Apologia prope finem dicit, panem fieri corpus Domini per preces verbi Dei. Quae sint autem illæ preces, ipse paulo post exponit, cum dicit, haberi in Euangeliis, & esse illa verba, quæ Dominus dixit: Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus. IRENAEVS lib. 5. cap. 1. dicit, mixtum calicem, & panem percipere verbum Dei, & tunc fieri Eucharistiam. Non est autem aliud verbum Dei in consecratione Eucharistiae, nisi: Hoc est corpus, Ecce. nam illa verba, quæ Graeci addunt, non sunt verba Dei, sed preces ab hominibus excogitatæ.

TERTULLIANVS lib. 4. in Marcionem disertis verbis ait Christum acceptum panem corpus suum fecisse, dicendo: Hoc est corpus meum. CYPRIANVS non minus perspicue in sermone de Coena Domini, & Christum his verbis consecrassæ, & nos iisdem consecrare debere affirmat: Hoc est, inquit, corpus meum. Manducauerant, Et liberat de eodem pane, secundum formam visibilem: sed ante verba illa, cibus ille communis tantum nutriendo corpori commodus erat, Et ita corporalibus subsidium ministrabat. Sed ex quo à Domino dictum est, Hoc facite in meam commemorationem, hac est caro mea, Et

hic est sanguis meus: quotiescumque his verbis, & hoc factum est, panis iste substantialis, & calix benedictione solenniter sacratiss, ad totius hominis vitam salutemque proficit, simul dicamentum, & holocaustum ad sanandas infirmitates, & pangandas iniurias existens. Hæc ille.

Gregorius Nyssenus in oratione Catechetica apud Eusebium in Panoplia titulo vicesimo primo: Panis, inquit, statim per verbum in corpus mutatur, & dictum est a Verbo: *Hoc est corpus meum.* Et supra dixerat, panem verbo Deificatum, mutari in corpus Domini: non est autem verbum Dei, oratio illa Græcorum. AMBROSIUS, libro quarto de Sacramentis, capite quarto: *Cum, inquit, venit, & conficiatur venerabile Sacramentum, iam non suis sermonibus sacerdos, sed ostenditur sermonibus Christi.* Et cap. 5, explicat quæ sunt verba Domini, quibus hoc Sacramentum conficitur, & recitat illa: *Hoc est corpus meum, &c.* & in libro de initiis mysteriis, cap. 9. *Ipse clamat Dominus Iesus, Hoc est corpus meum, ante benedictionem verborum cœlestium alia species nominatur; post consecrationem, corpus Christi est.*

CHRYSOSTOMVS homil. 2. in 2. ad Timotheum: *Quæ admodum, inquir, verba quæ loquutus est Christus, eadem sunt, quæ sacerdotes nunc quoque pronunciant, ita & oblatio eadem est; eadem quoque Baptismi ratio est.* Hæc ille. Vbi illud est OSERVANDVM Chrysostomum probare voluisse, nihil minor habere Eucharistiam quæ conficitur à malo sacerdote, ab ea, quæ conficitur à bono, etiamsi ille sit B. Petrus, aut Christus ipse. Id autem probat, quia semper Eucharistia efficitur virtute eorundem Christi verborum: certum autem est Christum non dixisse verba illa, quibus Græci vtūt: *Fiat huc panis corpus Christi tui, &c.* Quare ex sententia Chrysostomi falsa est Græcorum recentiorum sententia. Idem Chrysostomus in serm. de proditione Iudei, tomo 3. operum ipsius: *Hoc est, ait, corpus meum.* Hoc verbo proposita consecrantur. Et sicut illa vox, quæ dixit, Crescite, & multiplicamini, et replete terram, semel quidem dicta est, sed omni tempore sentis effectum ad generationem operante natura: ita & vox illa semel dicta est, sed per omnes mensas Ecclesiæ usque ad hodiernam diem, et usque ad eum aduentum præstat sacrificio firmitatem.

Ad hunc locum respondere conati sunt Nicolaus Caballas, & post eum Marcus Ephesinus. Dicunt autem sententiam Chrys-

Chrysostomi esse, verbo Domini consecrari panem, sed cooperante prece sacerdotis: sicut etiam illis verbis: *Crescite, & multiplicamini*, producuntur animantia, sed non sine cooperatione naturalium caussarum.

Hanc solutionem multis verbis refellit Beffation in suo libro de verbis consecrationis. Summa est, discrimen inter illa verba: *Crescite, et multiplicamini*; & ista: *Hoc est corpus meum*, ex ipso Chrysostomo sumi debere. Ipse enim dicit, illa verba: *Crescite, & multiplicamini*, esse efficacia operante natura, quia nimirum Deus per illa verba nihil immediatè produxit, sed tantùm tribuit naturæ fœcūditatem, & instituit, ut quan-

docunque tales caussæ existerent, talis etiam sequeretur ef-

fectus: quare non est mirum. Ista autem verba: *Hoc est corpus*

meum, non dicit Chrysostomus, esse efficacia operante hu-

mana prece; sed simpliciter dicit, Christum per illa operari.

Sicut enim in prima Cœnæ Institutione, Christus per illa ver-

ba sua sine ullius humanæ precis cooperatione corpus suum

expansæ fecit: ita etiam nunc per illa eadem verba idem opus

facit. Sed de Chrysostomo haec tenus.

AVGVSTINVS sermone 28. de verbis Domini: *Dixi vobis*,
quod ante Verba Christi, quod offeratur in altari, panis dicitur;
ubi Verba Christi de prompta fuerint, iam nō panis dicitur, sed
corpus appellatur. Et apud Gratianum de consecratione dist.
2. can. Vtrum, dicit Augustinus eandem esse Eucharistiam à
bono, & malo consecratam, quia non merito precantis, sed
verbo efficitur Creatoris. EVSEBIVS Emissenus serm. 5. de
Paschate: *Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substatiam*
corporis, & sanguinis sui, Verbo suo secreta potestate conuertit,
Ita dicens: Accipite, & edite, hoc est corpus meum: & sanctifi-
catione repetita, Accipite, & bibite, Hic est sanguis meus. ISI-
CHIVS lib. 6. in Leuit. cap. 22. Pereius virtutem, & prolatum
ab eo verbum, quæ videtur, tām sanctificata sunt, quam cun-
ctum carnis sensum excedunt. Ioannes DAMASCENVS li-
bro 4. cap. 14. de fide: *Dixit, inquit, Dominus, Hoc est corpus*
*meum, & hoc facite in meam commemorationem: & omnipot-
enti eius pracepro efficitur donec veniat. PASCHASIVS lib.*
de corpore Domini, cap. 12. Virtute Spiritus sancti per Verbum
Christi, fit sanguis Domini.

Denique idem habent Alcuinus in lib. de diuinis officiis,
cap. de Missa; Amalarius lib. 3. de officiis Ecclesiasticis, cap. 24.

Adelman-

Adelmannus in epist. ad Berengarium, & omnes Latini scriptores posteriores.

Atque hæc quidem sunt testimonia contra Græcos, quibus addi possunt rationes. PRIMA est huiusmodi. Eadem ratio est Baptismi, & Eucharistiae, ut Chrysostomus docet in homili. in 2. epistol. ad Timoth. & Augustinus apud Gratianum dist. 2. de consecrat. can. Vtrum. At in Baptismo id, quod Sacramentum facit, non sunt humanæ preces quæ præcedunt, velsequuntur infusionem aquæ; sed illa verba Domini: *Baptizote, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, in nomine Spiritus sancti,* quæ dicuntur dum infunditur aqua, ut omnibus fatentur, & inde manifestè colligitur, quia si quis solis illis verbis baptizetur: *Ego te baptizo, et c.* nulla adiuncta p̄ce, censetur ab omnibus baptizatus, nec vel ab ipsis Græcis rebaptizaretur. Ergo in Eucharistia id, quod Sacramentum facit, non sunt preces humanæ, sed verbum Domini: *Hoc est corpus meum, hic est sanguis, et c.* alioqui unum Sacramentum verbo Domini conficeretur, aliud autem verbis hominum.

SECUNDA ratio est. Sacramenti confectio debet esse certissima, siue à bono, siue à malo ministro fiat; ergo non debet pendere ab humana p̄ce, nisi constet de pacto absoluto, & promissione facta eiusmodi precibus à Deo. Nam sine eiusmodi pacto preces humanæ non necessariò sunt impetratoriae, præsertim si à malo ministro fiant: non autem constitutum aliquod pactum factum esse à Deo de exaudienda oratione illa Græcorum.

Neque valet responsio Cabasilæ, qui dicit, Sacramentum precum effectum esse certissimum, quia Deus promisit se exauditum; & ponit exemplum de extrema Unctione, quæ est Sacramentum, & tamen eius forma sunt preces sacerdotis. Hoc, inquam, non valet, nam in extrema Unctione habemus promissionem Dei expressam in sacris literis, Iacobivlt. & eodem modo sentiendum est de aliis formis Sacramentorum, siue habeant formam precum, siue non, modò constet ex verbo Dei, aut ex testimonio Ecclesiae, talia verba efformam Sacramenti. Græci autem non possunt ostendere ex verbo Dei, neque vlo testimonio Ecclesiae illas suas preces esse formam Sacrameti, aut illis annexam esse diuinam promissionem. Et confirmatur ex doctrina S. Augustini. Nam lib. 4.

lib. 6. cōtra Donatistas, cap. 25. cūm obiecissent quidam, precibus hæreticorum non posse aquam sanctificari, & ideo Baptismum ab hæreticis datum non esse ratum: respondit Augustinus, quidquid sit de precibus illis, quæ simul cum verbis Euangelicis in Baptismo dici solent, Deum adesse verbis Euangelicis, quibus iussit Baptismum dari, & ideo si illa verba recte pronuncientur, Baptismum ratum esse: etiam si preces adiunctæ non solum ab hæretico dicantur, sed etiam fortasse hæretice sint, quia nimirum promissio diuina alligata est verbis Euangelicis, non humanis precibus.

TERTIA ratio est. Quia fatentur Græci Christum consecrassæ Eucharistiam verbis illis: *Hoc est corpus meum*, sine aliis precibus: id enim præter antiquos, quorum testimonia citavimus, ipse etiam Cabaslas fatetur in explicatione Liturgiæ, cap. 30. & Latini etiam ferè omnes. Tametsi enim Innocentius III. lib. 4. de mysteriis Missæ, cap. 6. opinatus sit Christum nullis verbis consecrassæ: id tamen communiter refelli solet; & ipse idem Innocentius in epistolis decretalibus cap. Cūm Marthæ, de cœloratione Missarum, admittit, Dominum consecrassæ illis verbis, quæ in Euangeliō habentur. At profectò videtur euidenter sequi, etiam nos solis illis verbis consecrare; nam Dominus ait: *Hoc facite, nimirum quod ego feci.*

QVARTA ratio. Omnia consensu, sacerdos consecrat in persona Christi, siue quod idem est, Christus consecrat per os sacerdotis: vt sæpe Chrysostomus dicit, & habetur etiam in Concilio Florentino in instructione Armenorum. At illa solaverba: *Hoc est corpus meum*, &c. dicuntur à Christo per os sacerdotis; illa enim alia: *Fac panem istum preciosum corpus Christi*, non dicuntur in persona Christi, sed planè in persona ministri, vt minister est à Christo distinguitus, vt patet. Consecratio igitur non fit aliis verbis, quæ illis, quæ à Christo initio prolata sunt.

QVINTA ratio. Si esset vera Græcorum sententia, simul fierent corpus, & sanguis Domini; nam ipsi una oratione vtramque speciem cōsecrant: At Dominus seorsim, & diuersis verbis consecravit, primò corpus, deinde sanguinem, vt ex Euangeliis apertissime constat.

CAPVT